ETH DIARI

Numerò 206
dijaus 9 de seteme 1999

HUELHETON DIARI D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

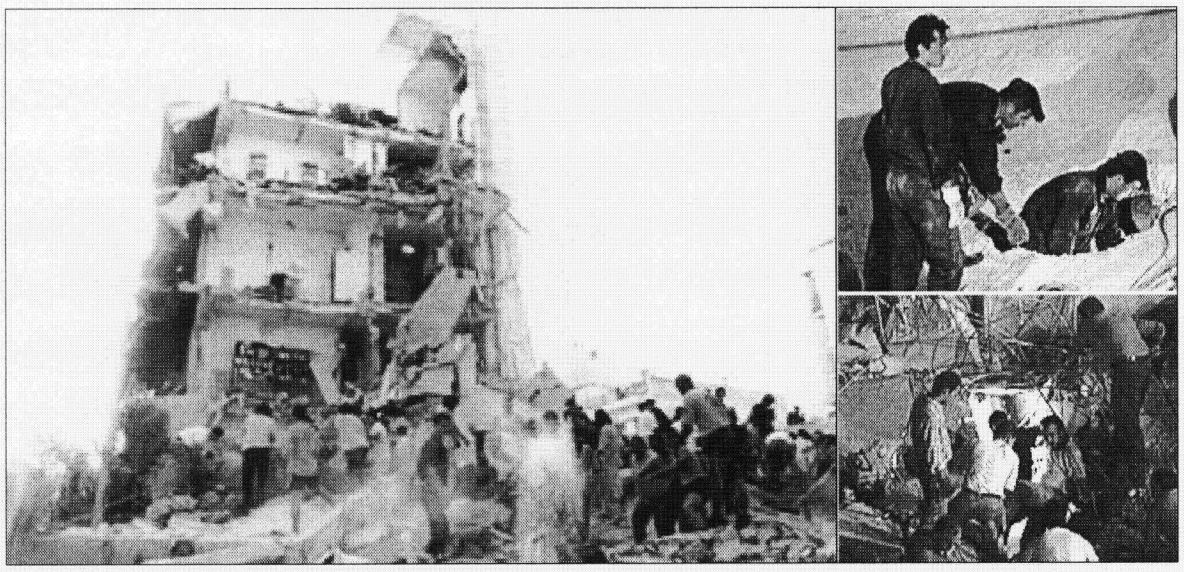

ERA UNAMET ABANDONE TIMOR ORIENTAU

Era Organizacion de Nacions Unides (ONU) retirarà era sua mission de Timor Orientau (UNAMET) aué madeish, segontes que confirmèc ager eth portavotz deth secretari generau, Kofi Annan.

Era Mission, qu'organizèc eth referèndum deth passat 30 d'agost en quau era poblacion de Timor Orientau se prononcièc massiuament a favor dera independéncia, dèishe aué eth territòri trasladant tot eth personau locau, segontes eth sòn portavotz, Fred Eckhard.

Uns 200 membres civius, militars e policies civius internacionaus, atau com 160 emplegats de Timor Orientau e uns mil refugiats demoren assietjadi ena casèrna generau dera UNAMET, en Dili, d'ençà de dimenge passat. Totun açò, era ONU non a previst emportà-se es mil timorencs refugiadi ena casèrna.

Era mission dera ONU arribèc ager en Jakarta entà sajar de convéncer ath president indonèsi, Iussuf Habibie, qu'autorize eth desplegament d'ua fòrça internacionau s'eth sòn Govèrn non ei en condicions d'assegurar eth restabliment der orde en Timor Orientau. Mès eth Govèrn indonèsi ja a refusat quinsevolh tipe d'intervencion estrangèra.

(Contunhe darrèr: EXPERIÉNCIES RACONDE DERA REPRESSION EN TIMOR)

ES EQUIPS DE RESCAT CÈRQUEN SUBERVIUENTS DETH TÈRRATRÈM D'ATÈNES

En ua escena parièra ara que se viuec hè pògui dies en Turquia, equips de rescat trabalhauen desesperadament ager entre es tercums des edificis queigudi pr'amor deth tèrratrèm que secodic Atènes en un intent de liberar as suberviuents que demorèren entrampadi. Es autoritats informèren d'aumens 52 mòrts, ath delà de detzees d'entrampadi e centenadi de herits.

Era màger part des maus se produsic en sector nòrd deth cap-lòc grèc, a on ua fabrica d'utissi domètges s'esbaussèc e caperèc ues 45 persones.

Hè ues setmanes, quauqu'uns des equips de rescat que trabalhen ara en Atènes sigueren en Turquia.

Es equips se pressèren pendent tota era net a trèir es pilèrs de bocins de hormigon en tot sajar de trobar es detzees de persones que se cre qu'encara demoren entrampades arraïtz deth terratrèm qu'estremic dimarts Atènes. Mès de 100 edificis queigueren esbaussadi pr'amor deth seïsme, blòcs de lotjaments e fabriques, era majoria plaçadi en zònes obrères e d'immigrants, a on es estandars de construccion èren vediblament inferiors, segontes es autoritats.

Eth tèrratrèm, que durèc 10 segonds e aguec ua intensitat de 5,9 grads de magnitud ena escala dubèrta de Richter, comencèc just abantes des 3.00 dera tarde, tamb eth sòn epicentre a uns 20 quilomètres ath nòrd-oèst d'Atènes.

CRITIQUES PERA MANCA DE SISTÈMES ALTERNATIUS PR'AMOR DERA 'AMORTADA' EN TUNÈL DE VIELHA, QUE LO DEISHÈC A ESCURES PENDENT DUES ORES E PROVOQUÈC UN CAOS VIARI

Era tormenta de delàger en Aran, tamb un important aparelh electric, inutilizèc ua linha de FECSA que subministre ath tunèl de Vielha e ara incineradora, plaçada a pròp dera boca nòrd.

Era pana deishèc eth tunèl ena escuritat pendent dues ores pera tarde, çò que provoquèc un important caos viari pr'amor que quauqui veïculs non gosauen entrar e parcauen enes entrades, en tot que d'auti circulauen peth sòn laguens plan pòga pòc.

PRE-CAMPANHA ELECTORAU

CAROD-ROVIRA (ERC) AFIRME QUE "NON SE PÒT PASSAR DETH CACIQUISME DE PUJOL A UA ESQUÈRRA ENTARA GENT GUAPA"

Eth candidat d'ERC entara presidéncia dera Generalitat, Josep-Lluís Carod-Rovira, declarèc ager qu'eth cambi en Catalonha "non pòt passar deth caciquisme que representen CDC e Jordi Pujol a ua esquèrra dera gent guapa", en referéncia ara coalicion PSC-Ciutadans pel Canvi e IC-V.

Carod Rovira comentèc que dempús dera "integracion" d'IC-V en PSC, ERC "demore com era unica formacion catalana e progressista perque non èm estacadi a cap de partit estatau". Atau madeish, eth dirigent republican manifestèc qu'eth hèt qu'es socialistes e IC-V presenten candidatures conjuntes en Girona, Lhèida e Tarragona "mos da un marge de maniòbra mès ample".

Eth secretari generau dera formacion aperèc ar electorat istoric deth PSUC que, segontes Carod-Rovira, "compartís tamb nosati eth catalanisme".

Maragall e Catalonha

Josep-Lluís Carod-Rovira acusèc ath candidat deth PSC ara presidéncia dera Generalitat, Pasqual Maragall, d'auer "es madeishi tics que Pujol per confóner Catalonha tamb era sua persona", en repòrt tamb es declaracions de Maragall, qu'auie afirmat qu'ua victòria de Pujol diderie pòc a favor de Catalonha.

Eth dirigent d'ERC comentèc qu'ei "impròpri" d'un candidat ara Generalitat "desqualificar ua opcion de vòt des catalans" e rebrembèc a Maragall que se tracte d' "opcions legitimes".

Critiques a CDC

Josep-Lluís Carod-Rovira tanben se referic as declaracions de quauqui dirigents de CDC qu'auien afirmat que se sentien mès a pròp d'ERC. En aguest sentit, eth dirigent republican comentèc que "sonque se'n bremben de nosati quan les interèsse, ei a díder, quan s'apròpen es eleccions".

AGENDA

HÈSTA MAJOR DE VIELHA

10.00 **Concors de diboish** enes baishi der Ajuntament.
10.30 **Campionat** de *street ball* infantil ena plaça dera Glèisa.
11.00 **Jòcs entara mainadèra** en passèg e activitats ludiques ena plaça dera Glèisa.
12.30 **Dinar** entàs persones mès granes de 65 ans, convidades per Ajuntament de Vielha.
15.00 **Campionat** de *street ball* ena plaça dera Glèisa.
16.00 **Tornèg** de tènis taula ena Sala Polivalenta.
18.00 **Corsa de saumets** ena avenguda Castièro.
19.00 **Balhs de salon** en passèg de Vielha.
20.15 **Balh** de tarde en aire liure en passèg.
24.00 **Session de balh** de net tamb es orquèstres Nueva Etapa e La Tribu de Santi Arisa. Net tematica sus era epòca medievau.
03.00 **Balh** dera Lua medievau.

DESCURBISSEN ES POSSIBLES RÈSTES DE RAMON (IV) V, COMDE DE PALHARS JUSSÀ, ENA GLÈISA DE MUR

Es cates arqueologiques dera canonica de Santa Maria de Mur, a pròp de Celhers, an permetut descurbir es rèstes que, segontes toti es indicis, corresponerien ath comde Ramon (IV) V de Palhars Jussà -que governèc amassa tamb eth sòn frair Sunyer Ramon I- , enterrat en aguest cornèr deth Prepirenèu ath torn der an 1098, ei a díder, hè pòc mès de 900 ans.

Un document signat per Pere, hilh de Ramon (IV) V, segontes eth quau daue cèrti bens ara glèisa de Mur per èster eth lòc a on se trobaue enterrat sa pair, metec sus era pista as arqueològues qu'amien era cata (Núria Nolasco e Conxita Rodríguez). Ahiscades per desir de trobar senhaus dera cripta deth comde, lèu auien perdut era esperança en non trapar era labada qu'auie d'auer caperat era tomba. Totun, ara vien de trobar çò de mès important, es sues rèstes uàssies. Era manca dera labada empedirà assegurar ath cent per cent qu'era identitat des rèstes trobades son de Ramon (IV) V enquia qu'es resultats des pròves scientifiques ac corroboren.

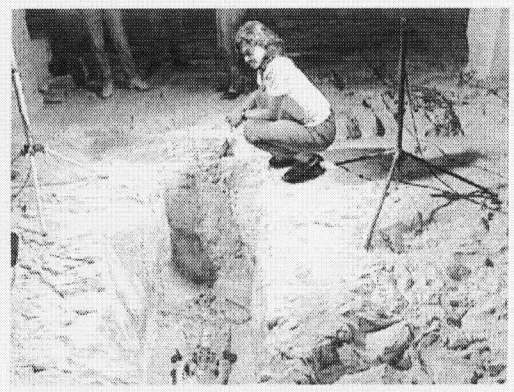

EXPERIÉNCIES

RACONDE DERA REPRESSION EN TIMOR
"En Timor es milícies pro-indonèsies assassinen, segresten e esbaussen barris sancèrs"

Es periodistes espanhòls, qu'era net de dissabte a dimenge comencèren a abandonar Dili, sigueren testimònis de tirs, atacs, destrobles e receberen menaces de mòrt pendent era sua estada en Timor Orientau, segontes racondèc Juan Manuel Cuéllar, periodista arribat dera region, envadida per Indonèsia en 1975 e annexionada un an dempús. Segontes expliquèc, "es milícies assassinen, segresten e esbaussen barris sancèrs", en uns enfrontaments tamb centenadi de victimes. Segontes Cuéllar, "es informadors podérem desplaçà-mos pera ciutat tamb cèrta facilitat enquiath dia dera votacion", eth passat deluns 30 d'agost. "Siguec a compdar d'aquera data quan es destrobles e atacs ara poblacion, qu'auien estat esporadics, comencèren a èster freqüents e es simples menaces que recebíem passèren a èster intents d'agression", comentèc. Eth dijaus dia 2, encara sense conéisher eth resultat deth referèndum en quau es timorencs auien de decidir se demorauen laguens d'Indonèsia tamb un estatus especiau o se trigauen era independéncia, "milicians Aitarak, que perseguien a quauqui vesins deth barri de Mascarinhas en Dili, disparèren sus un grop de periodistes que presenciauen era escena, deuant dera passivitat totau des efectius dera policia e er exercit presents en lòc". "Un membre deth braç armat des independentistes, eth nomentat Falintil, testimòni des hèts, assegurèc qu'auie vist a soldats disparant. Eth dia dempús, un fotograf australian siguec menaçat de mòrt dempús de difóner imatges des mòrts en aquera accion", expliquèc eth periodista. De hèt, "sonque podérem préner imatges tamb relatiua seguretat pendent eth funerau d'un paramilitar Aitarak mòrt en barri de Becora. Pendent tota era ceremònia, es milícies despleguèren entàs mediàs ua parafernàlia d'uniformes e actituds militaristes, deuant era susvelhança d'efectius der exercit e era policia", expliquèc.

Era situacion "se precipite"

Eth dia 4, quan eth secretari generau dera ONU, Kofi Annan, anoncièc qu'es timorencs auien decidit per grana majoria daurir era via dera independéncia, era situacion "se precipitèc", e era majoritat des informadors desplaçadi en Dili se vederen obligadi a acorropà-se en otèl Mahkota dempús qu'es fòrces der orde indonèsies auessen acordonat era zòna. "Maugrat era preséncia d'aguestes fòrces de seguretat, milicians paramilitars artenheren d'apropà-se impunament tar otèl e disparar contra nosati, que demoràuem laguens", expliquèc eth periodista espanhòl. Era evacuacion se produsic eth dia següent, organizada peth Govèrn portugués e era Coordinadora dera Infrastructura de Comunicacions entà Television (EBU). "En aeropòrt de Dili i auec escenes de tension quan un grop de paramilitars Besi Meraputi s'apropèc a ua familha timorenca qu'auie de viatjar entà Lisboa", expliquèc, en tot soslinhar qu'era familha decidic demorar en tèrra. Es Besi Meraputi, un nòm que vò díder "HèrRòi e Blanc", ei ua des faccions pro-indonèsies mès agressiues. Segontes Cuéllar, "es paramilitars contraris ara independéncia despleguèren ua campanha de terror e mòrt en tot eth territòri de Timor Orientau". En localitats com Dili, Ermera, Liquisa, Same o Suai, "es milícies assassinen, segresten e esbaussen barris sancèrs, com eth de Becora ar èst de Dili, tamb milèrs de mòrts".

Eth conflicte ven de 1975, quan Indonèsia envadic Timor Orientau dempús dera descolonizacion portuguesa. Era recenta convocatòria d'un referèndum entà decidir eth futur deth país, promoigut pera ONU e desvolopat en encastre definit pes acòrds signadi eth 5 de mai per Indonèsia, Portugau e Nacions Unides, desacadièc es eveniments.

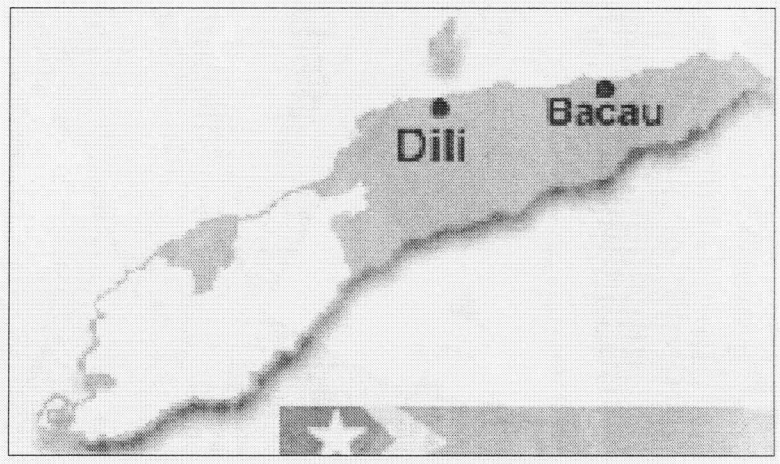

VIATGE INTERIOR PES ADMINISTRACIONS D'ARAN

En tot sajar de dar servici as nòsti legedors e entà esclarir ath ciutadan "qui ei qui" en cada responsabilitat politica e administratiua d'Aran, començam aguesta naua seccion d'ETH DIARI: "Viatge interior pes administracions d'Aran". Eth títol qu'ei pro explicit; simplament, sajaram de dar servici, en tot explicar er interior organizatiu e de responsabilitats d'institucions com eth Conselh Generau enquiath còs de Policia en Aran, en tot passar pes ajuntaments, musèus, eca. Era unica limitacion que mos auem metut ei hè'c facil e agil, includint a toti.

ES RESPONSABILITATS POLITIQUES LAGUENS DER EQUIP DE GOVÈRN DETH CONSELH GENERAU D'ARAN

Qu'ei important qu'eth lector sàpie quina responsabilitat a cada politic enes organismes institucionaus entà podé-se-i dirigir dirèctament; per açò, nomentam de manèra detalhada tota era organizacion definitiua e eth despartiment des airaus qu'er equip de govèrn deth Conselh Generau d'Aran a establit en aguesta naua legislatura.

Jos era direccion deth sindic Carlos Barrera Sánchez s'articule eth següent equip institucionau e politic:

Vicesindic prumèr: Francés Medan Juanmartí
Vicesindic dusau: Jesús Rodríguez Martínez
Vicesindic tresau: Francés Vidal Vergés

Airau de Governacion

Governacion, Seguretat Ciutadana, Proteccion Civiu e Prevencion e extincion d'Encèndis
Carlos Barrera Sánchez, Francés Medan Juanmartí e Víctor León Plana

Airau de Torisme

Torisme, Comèrç e Indústria
Carlos Barrera Sánchez, Víctor León Plana

Airau de Politica Territoriau

Politica Territoriau, Òbres e Servicis, Relacions tamb es ajuntaments e pedanies, Miei Naturau e Miei Ambient
Carlos Barrera Sánchez, Francés Vidal Vergés

Airau de Promocion Economica

Promocion Economica, Economia e Finances e Transpòrt
Josèp Loís Boya González, Francés Medan Juanmartí

Airau de Promocion Sociau

Promocion Sociau, Sanitat e Servicis Sociaus
Mercedes Delaurens Deó, Josèp Loís Boya González

Airau d'Agricultura e Bestiar

Agricultura, Bestiar, Sanitat Animau e Artesania
Jaime Amiell Baró, Juan Estévez Sans

Airau d'Ensenhament

Ensenhament e Patrimòni Culturau
Mercedes Delaurens Deó, Jesús Rodríguez Martínez

Airau de Joenessa

Joenessa, Espòrts e Aubèrges
Juan Estévez Sans, Jesús Rodríguez Martínez

Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés

Carlos Barrera Sánchez

Damb 206 numeròs, encara non mos as confiança?

Hè-te soscriptor d'ETH DIARI
Ajuda ara premsa aranesa

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
Edite ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.